

УДК:657:339.187.6:631.1

Рябошук І.В.,

Тивончук С.В., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

ОБЛІК ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Розглянуто поняття лізингу та лізингових операцій в аграрному секторі, методику обліку лізингових операцій та внесено рекомендації щодо її удосконалення, визначено теоретичні положення та існуючі підходи до їх визнання та класифікації.

Ключові слова: облік, лізинг, оренда, лізингові операції, лізингодавець, лізингодержувач, амортизація.

Ryaboshchuk I., Tyvonchuk S.

ACCOUNTING FOR LEASES IN THE AGRICULTURAL SECTOR

The concept of leasing and leasing operations in the agricultural sector, the method of accounting for leasing transactions and introduced recommendations for its improvement, defined theoretical concepts and current approaches to their recognition and classification.

Key words: accounting, leasing, renting, leasing operations, the lessor, the lessee, amortization.

Рябошук И.В., Тивончук С.В.

УЧЕТА ЛИЗИНГОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ ЭКОНОМИКИ

Рассмотрено понятие лизинга и лизинговых операций в аграрном секторе, методику учета лизинговых операций и внесены рекомендации по ее усовершенствованию, определены теоретические положения и существующие подходы к их признанию и классификации.

Ключевые слова: учет, лизинг, аренда, лизинговые операции, лизингодатель, лизингополучатель, амортизация.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Лізингові операції стали невід'ємним елементом економіки розвинених країн. Світова практика доводить, що в умовах економічної кризи, коли практично припиняється фінансування оновлення основних засобів

через недостатність прибутку підприємств, а також вагомим зменшенням виробництва, лізинг є найбільш раціональним, оскільки надає перспективу стабілізації фінансового стану господарюючих суб'єктів.

Перетворення, які відбуваються під дією науково-технічного прогресу сфери виробництва, зміни економічних умов господарювання викликають необхідність пошуку і введення нетрадиційних для господарства України методів модифікації основних засобів суб'єктів різних форм власності і оновлення матеріально-технічної бази. Постає потреба в застосуванні більш гнучких схем співпраці між власниками інвестиційних ресурсів (інвесторами) та суб'єктами господарювання, котрі потребують зростання масштабів фінансових ресурсів для інвестування технічного і технологічного переозброєння виробництва. Перехід до ринкової економіки створив сільськогосподарським підприємствам низку проблем. Зокрема, яким чином утвердитися в умовах зростаючої конкуренції, проблеми пошуку постачальників сировини, матеріалів та обмеженості фінансових ресурсів, скорочення ринку збуту через невисокі ціни на продукцію і неплатоспроможності клієнтів.

У державному бюджеті України на 2013 р. на фінансування програм технічного забезпечення АПК передбачено 166,8 млн. грн. Міністерство аграрної політики та продовольства України внесло пропозиції до Державної програми розвитку економіки на 2013–2014 рр., згідно з якими в 2013 р. фінансування програми фінансового лізингу буде збільшено на 830 млн. грн, а в 2014 р. – на 1,3 млрд. грн. Директор департаменту інженерно-технічного забезпечення та сільськогосподарського машинобудування Мінагропроду Олександр Григорович зазначає, що на сьогоднішній день міністерство працює над вирішенням завдання по створенню виробництв сучасної сільгосптехніки вітчизняними підприємствами із залученням інвестицій. Тому в програму внесені пропозиції щодо забезпечення в 2013 р. державних гарантій на суму 1,5 млрд. грн., а в 2014 р. – на 3,5 млрд. грн [7].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Значний внесок у дослідження обліку лізингових операцій та організації обліково-аналітичного процесу зробили такі вчені та практики: Ф.Ф. Бутинець, М.Я. Дем'яненко, Г.Г. Кірейцев, О.Г. Луб'яницький, В.І. Міщенко, П.Т. Саблук, Н.Г. Слав'янська, Ю.І. Осадчий, Я.Б. Усенко, П.М. Балтус, В.А. Горемикін, Н.П. Кондраков, І.А. Ламикін, С.В. Майєрс, Ж.Р. Матук, Г.С. Бірман,

Р.В. Брейлі, І.Є. Глушков, Н.А. Панічев, Л.Н. Прилуцький, С.О. Шмідт, Х.-Й. Шпітлер та ін.

Цілі статті. Вивчення сучасного стану обліку лізингу в агропромисловій сфері, а також виявлення недоліків та напрямів удосконалення обліково-аналітичного забезпечення лізингових операцій в аграрному секторі.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Згідно з Законом України «Про лізинг», фінансовий лізинг – це вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату [1].

Лізинг в широкому сенсі є організаційною формою підприємницької діяльності, яка виражає відносини власності, особливу систему господарювання. Однак, як і кожне самостійне явище, як економічна категорія, він має свій власний зміст та різні форми виявлення, які можна подати з різним ступенем конкретності [5].

Відповідно до П(С)БО 14 "Оренда" застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі – підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за міжнародними стандартами фінансової звітності).[2]

Дослідивши суть лізингу як економічно-правової категорії постає безліч суперечливих питань адже його зміст і роль в теорії і практиці трактується по-різному. Відмінності в трактуванні суті лізингу полягають в тому, що лізинг є складною синтетичною формою господарських відносин, що містить у собі елементи купівлі-продажу, кредиту, оренди, прокату, продажу в розстрочку та викупу. Відповідно існує ряд спільних рис з:

1. Орендою – за суб'єктами, об'єктами, правом власності, зобов'язаннями та відповідальністю суб'єктів, страхуванням майна тощо.
2. Прокатом – за об'єктами, тривалістю угоди, порядком здійснення ремонту майна та переходу права власності.
3. Кредитом – за цільовим призначенням, гарантіями,

платежами, порядком відображення майна на балансі підприємства тощо.

4. Продажем у розстрочку – за моментом та переходом права власності на майно тощо [6].

Таким чином, порівнявши лізинг з іншими категоріями можна зробити підсумок, що фінансовий лізинг – це комплекс економіко-правових відносин, які виникають при передачі за відповідну плату, на певний визначений термін і на відповідних умовах, які прописані і обумовлені в договорі, лізингодавцем у тимчасове користування майна, придбаного спеціально для лізингоодержувача, з подальшим правом викупу.

Бухгалтерський облік має забезпечувати зацікавлених осіб інформацією про діяльність підприємств, необхідною для прийняття ними обґрунтованих економічних рішень. З одного боку, він повинен давати реальну картину економічних процесів (відобразити вартість об'єкта лізингу, власність на об'єкт лізингу, амортизацію основних засобів, рух фондів, орендні платежі, джерела придбання об'єкта лізингу, податкові та інші обов'язкові платежі, об'єкт яких виникає при здійсненні лізингових операцій, фінансові результати від лізингових операцій), з іншого боку – він повинен здійснюватися на підставі чинного законодавства.

У бухгалтерському обліку відображається лізингодавцем наданий у фінансовий лізинг об'єкт як дебіторську заборгованість лізингоодержувача в сумі мінімальних орендних платежів і негарантованої ліквідаційної вартості за вирахуванням фінансового доходу, з визнанням іншого операційного доходу.

Обладнання, яке передано в оперативний лізинг в аграрному секторі, амортизується згідно політики амортизації подібних активів, яка застосовується лізингодавцем: сума активу, що амортизується, розподіляється на систематичній основі на кожний звітний період протягом строку його корисної експлуатації.

Списання витрат, пов'язаних з майном, яке передано в лізинг необхідно відображати у відповідності до відображення доходу, одержаного від лізингових операцій на систематичній основі протягом строку лізингу.

Також важливо висвітлювати особливості обліку лізингових операцій в наказі про облікову політику сільськогосподарського підприємства, причому окремо щодо операцій фінансового та оперативного лізингу.

Щодо амортизації об'єкта фінансового лізингу, то

лізингоодавець нараховує її протягом періоду очікуваного використання активу за обраним (згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» і 8 «Нематеріальні активи») методом за кредитом рахунка 13 «Знос необоротних активів». Практично всі кошти, а саме амортизаційні відрахування, прибуток тощо, які б мали інвестуватися в техніку та обладнання, в сільськогосподарських підприємствах використовуються на фінансування оборотного капіталу, у тому числі на купівлю насіння, пально-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, сплату процентів в банк тощо [4].

Фінансові витрати – це різниця між сумою мінімальних лізингових платежів і вартістю об'єкта фінансового лізингу, за якою він був відображений у бухгалтерському обліку лізингоодержувача на початок строку фінансового лізингу. Відображаються на субрахунку 952 «Інші фінансові витрати».

Фінансовий дохід орендодавця – це очікуваний прибуток від здійснення ним операції лізингу з урахуванням ставки відсотка, за якої теперішня вартість суми платежів рівняється справедливій. Відображається на субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди».

Собівартість реалізованого об'єкта фінансового лізингу в аграрному секторі визначається за його балансовою вартістю, зменшеною на теперішню негарантовану ліквідаційну вартість, яка відноситься на збільшення заборгованості лізингодавця.

Що стосується відображення лізингових операцій у звітності, то в примітках до річної фінансової звітності на підставі даних позабалансового рахунку «Орендовані необоротні активи» відображається вартість основних засобів взятих в лізинг, а також суми зносу основних засобів, щодо яких існують обмеження права власності. Але, такий підхід дає досить обмежені можливості проаналізувати склад, структуру та ефективність використання об'єктів лізингу. Тому пропонується внести до Приміток до річної фінансової звітності додаткову таблицю, яка б надавала більш детальну інформацію про об'єкти лізингу, оскільки вони є важливою складовою матеріально-технічної бази підприємства [2].

Бухгалтерський облік дає шанс здійснити економічний аналіз ефективності лізингових операцій на основі даних, які відображаються в ньому. Передусім, це ефект розширення виробничих потужностей. Створення майна, яке передане в лізинг, фінансується в рамках сукупного інвестиційного попиту, який визначається загальною господарською ситуацією. За інших умов він надає стимул до накопичення, прискорює трансформацію капіталу із позичкового у

функціонуючий.

Висновок. Можна наголосити, що незважаючи на наявність цілого комплексу проблем лізингу, український лізинг в агропромисловій сфері розвивається, адже господарюючий суб'єкт, що використовує в своїй діяльності лізинг, відкриває для себе можливості повного фінансування договору з поступовою та гнучкою формою оплати вартості об'єкта лізингу.

Облік операцій з технікою, що передається в лізинг сільськогосподарським підприємствам, має опиратися на вимогах міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та зважати на специфіку функціонування учасників лізингових відносин.

Для продуктивного розвитку лізингу варто виконати комплекс заходів нормативно-правового та обліково-фінансового характеру з метою уточнення механізму переходу права власності на предмет лізингу після закінчення строку дії угоди, впровадження механізмів захисту лізингодавця при порушенні вимог угоди або дострокового повернення предмета лізингу.

Прогнозованими наслідками від вирішення порушених питань будуть: поліпшення інвестиційного середовища в сільському господарстві, збільшення надходжень до бюджету, цивілізований розвиток ринку лізингових послуг, підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення рівня їх прибутковості

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про лізинг"» від 11.12.2003 № 1381–IV Закон України «Про лізинг» від 14 січня 1999 р. (з наступними змінами і доповненнями).
2. Наказ «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 14 "Оренда"» { *Із змінами, внесеними згідно з Наказами Міністерства фінансів N 627 ([з1242-13](#)) від 27.06.2013* }.
3. Байдик О. Фінансовий лізинг. Проблеми обліку та оподаткування / О. Байдик // *Контракти. Дебет–Кредит.* – 2002. – № 22–23. – С. 31–34.
4. Граковський Ю. Особливості відображення фінансового лізингу в бухгалтерському й податковому обліку / Ю. Граковський // *Вісник податкової служби України.* – 2010. – № 19. – С. 16–23.
5. Овсак О.П., Шуляр Н.М. Функции лизинга и их реализация в условиях законодательства Украины // *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: Зб. наук. пр.* – К.: НАУ[Тест], 2009. – Вип. 21. – С. 283–287.
6. Парасій–Вергуненко Н. М. Аналіз лізингових операцій // *Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. проф. А. М. Герасимовича.* – К.: КНЕУ, 2006. – С. 258–268.
7. АПК-Информ – Минагропрод Украины предлагает увеличить финансирование программы лизинга в сельхозмашиностроении // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.apk-inform.com/ru/news/1013884#.UnuznifYT_g